

V prihodnjega četrto stoletja naj bi se v državi število starejših voznikov dramatično povečalo. Leta 1999 so namreč stari ljudje (65+ let) predstavljali 16% vseh voznikov in so bili udeleženi v 14% hudih prometnih nesreč v ZDA. Po projekcijah naj bi bilo do leta 2030 že 25% voznikov starejših od 65 let in 25% naj bi jih bilo udeleženih v hudih nesrečah. Podatki za Ameriko kažejo, da se delež nesreč z višjo starostjo viša, kot tudi verjetnost, da bodo zaradi nesreče poškodovani, hospitalizirani ali umrli. Vendar ni le starost sama po sebi tista, ki predstavlja večje tveganje za prometno nesrečo. Bolj verjetno se tukaj kaže vpliv funkcionalne oviranosti, povezane z zdravstvenim stanjem posameznika ali zdravil, ki jih stari ljudje uživajo. Zanimiv je podatek, da se prometne nesreče, v katerih so udeleženi starejši vozniki, pogosteje zgodijo na križiščih, še posebno pri zavijanju na levo. Šele nedavno se je začelo govoriti o potencialni rešitvi, s pomočjo katere bi lahko izboljšali vozniške sposobnosti starih ljudi. Usmerjena je v zmanjšanje funkcionalne oviranosti starih ljudi. Smiselnost tovrstne rešitve se kaže v tem, da je vse več dokazov, kako močno sposobnost vožnje avtomobila vpliva na posameznikovo neodvisnost in kvaliteto življenja. Zmožnost, da lahko varno vozijo, jim bo torej še naprej omogočala mobilnost. V luči teh in še drugih podatkov je Ameriško avtomobilsko združenje (American Automobile Association – AAA) izvedlo študijo, v kateri so ocenili, ali lahko krajše usposabljanje starejših voznikov izboljša njihove vozniške sposobnosti. Raziskovalci so v usposabljanje, ki je bilo sestavljeno iz dveh štiriurnih predavanj v učilnici (osvežili so pravila v cestnem prometu in obravnavali tipične težave, s katerimi se soočajo starejši vozniki) in dveh dvournih praktičnih voženj na cesti (pozorni so bili na skupne napake, ki jih delajo starejši vozniki ter tudi na specifične napake posameznikov), pritegnili 126 voznikov starih 70 in več let. Povprečna starost udeležencev je bila 80 let, 85% je bilo moških in približno dve tretjini jih je avto uporabljalo vsakodnevno. Po-

udarek usposabljanj je bil predvsem na skupnih težavah starih ljudi in je temeljil na Programu AAA za izboljšanje vozniških sposobnosti ter zgodnejših študijah. Ugotovili so, da je tovrstno usposabljanje izboljšalo vozniške spretnosti starejših voznikov tako v pisnih kot praktičnih preizkušnjah. Te so potekale osem tednov po usposabljanju. 75% udeležencev raziskave je dejalo, da je tečaj osvežil njihovo staro znanje, 87% pa jih je menilo, da so si pridobili tudi nova znanja. Najpogosteje omenjeni elementi starega znanja so bili varna razdalja pri vožnji, strategije na križišču, pozornost na okolico ipd. Najpogosteje omenjeni elementi novega znanja pa so bili že omenjeni varna razdalja pri vožnji in strategije na križišču ter mrtvi kot, pozornost na cesti, položaj roke na volanu itd. 90% udeležencev študije je menilo, da je zaradi sodelovanja v njej izboljšalo svojo vožnjo.

Raziskava je potrdila, da lahko s pomočjo dodatnega usposabljanja starejši vozniki dlje časa varno vozijo in ohranijo mobilnost tudi zunaj lastnega doma.

dr. Simona Hvalič Touzery

Kofahl, Christopher, Katharina Dahl in Ilanneli Döhner (2004). Vernetzte Versorgung für ältere Menschen in Deutschland. Berlin/Hamburg/Münster: LIT. Gerontologie zv. 8. 119 str.

INTEGRIRANA OSKRBA NEKOLIKO DRUGAČE

Naslov brošure Christiana Kofahla kot prvega avtorja in njegovih sodelavk bi lahko prevedli z *Integralna oskrba za starejše ljudi v Nemčiji*. Beseda 'vernetzt' dobesedno pomeni 'mrežen' in se nanaša na različne stopnje povezanosti med različnimi temami in področji. Če se na prvi pogled zdi, da je mišljena mreža domov in drugih ustanov, ki na celotnem nacionalnem (nemškem) prostoru skrbijo za oskrbo starejših oz. starih, pa drobna knjižica prinaša mnogo

več in je zato po štirih letih od izida še vedno zanimiva. Brošura povzema izsledke projekta *ProNetz* (dobesedno 'ZaMrežo'), ki ga je med leti 2000 in 2002 vodila skupina sodelavcev pod pokroviteljstvom univerzitetne klinike v Lppenheimu blizu Hamburga. Ta projekt je bil eden prvih mrežnih projektov, katerega osnovni namen je bil povezati raziskovalno delo na specifičnem področju, da se naloge in cilji ne bi podvajali, obenem pa tudi razviti digitalizacijo informacij in spoznanj različnih projektov do te stopnje, da bi uporabniku omogočala enostaven dostop do izsledkov različnih projektov. Posebnost tega projekta je bila ravno v tem, da so se v teku dela pokazali tako velik potencial posameznih projektov kot tudi veliko pomanjkljivosti na posameznih področjih zaradi nepovezanosti, poleg tega pa se je pokazalo, da so se naloge in cilji projektov podvajali, včasih pa so se tudi ljubosumno prikrivali spoznanja in dosežki, ki bi lahko olajšali delo na drugem področju. Vodilni motiv projekta *ProNetz* je bil že od začetka ugotoviti, če so rešitve, ki jih ponuja sodobna informacijska tehnologija, zares tako enostavne in ne preveč drage, da bo lahko posebna digitalna obdelava podatkov bistveno dopolnila dosednji način študija in dela na področju oskrbe starih. Naslov brošure ima tako namen tudi povedati, da so se sodelavci v teku projekta učili 'učiti se' od drugih. Projekt je pokazal, da je izraz 'vernetzte Versorgung' spričo novih tehnik in spoznanj (prvič) pridobil na pomenu in se (drugič) tudi glede na predvidevanja pobudnikov izkazal za pravo uganko, kaj naj bi prinesla obljubljen digitalizacija.

Kaj vse torej spada pod 'mrežo' in 'mrežno oskrbo'? Laična domneva, da govori brošura o dobri informacijski mreži oskrbe starejših oz. starih s specifičnimi potrebami, predstavlja le upravljalni vidik, to je verigo upravljanja in sodelovanja med različnimi ponudniki te oskrbe (v Nemčiji je veliko specializiranih ustanov in ponudnikov oskrbe starih; prim. [\[cialnet.de/index.html\]\(http://www.cialnet.de/index.html\)\). V teku projekta *ProNetz* se je pokazalo, da je upravljalni vidik morda le 'prvi med enakimi'. Tudi z vidika upravljanja postaja pomemben zlasti vidik oskrbe \(*client-centred management*\) in sama informacijska mreža. Brošura pa ni imela namena razpredati vseh vidikov upravljanja in oskrbe, pač pa pokazati, na kaj so sodelavci naleteli v času oblikovanja mreže in v čem je ta projekt odprt v prihodnost.](http://www.so-</p>
</div>
<div data-bbox=)

Prvoimenovani avtor si je zato vzel več prostora, da je pojasnil naslov in izziv izraza 'Vernetzte Versorgung'. Poleg materialnih in intelektualnih sredstev, ki jih je projekt zahteval, je način dela pokazal na pomen osebnega kapitala, sodelovanja kot posebne oblike dela, da bi na koncu odločitev zanj in njihova dostopnost s pomočjo digitalne tehnike postala bolj oprijemljiva. Pod 'osebnim kapitalom' mislijo na oboje, zlasti pa na tisti vidik skupnega dela, ki je dejansko ovrednotil nov koncept 'mreže'. Koncept t. i. mrežnega dela močno poudarja pomen osebnega kapitala – etične zavesti v sodelovanju, saj na prvo mesto zavestno postavlja sodelovanje, delitev znanja, ta vidik po omogoča naslednji korak, to je razvijanje strategij ravnanja v primeru napak. Sodelavci so ugotovili, da je razvijanje teh strategij mnogo bolj pomembno kot ugotavljanje odgovornosti po storjeni napaki, saj ta način dela ne izključuje možnosti napake, pač pa z ozirom na celotni proces izboljševanja postopkov in medsebojnega brušenja značajev sodelujočih sprejme načelno držo, da je spoznanje komunikacijski in ne le enosmeren proces. Večinoma gre namreč za področje občutljivega in težkega dela, ki nenehno zahteva sprejemanje etičnih oziroma moralnih stališč. Razvoj strategij ravnanja v primeru napak ne pomeni le drugačnega odzivanja v primeru, če pride do napake, pač pa, kot rečeno, pomeni nov pristop k izobraževanju kadrov. V načrtu je bila strokovna ureditev znanj s pomočjo nove tehnike, ki bi bistveno olajšala iskanje informacij

in s tem tudi sam študij, ta načrt pa je odprl tudi novo vsebinsko plat t. i. človeškega kapitala, ki se mu reče sodelovanje. Z 'mrežno oskrbo' je mišljen tak pristop k reševanju kritičnih položajev, da se prepreči to, kar bi morda prekinilo kontinuiteto oskrbe. Pozornost v projektu se je postopno izrecno usmerjala na kontinuiteto oskrbe oz. na upravljanje oskrbe.

Knjižica je povzetek projekta *ProNetz*. Ker je bil eden glavnih ciljev povezati različne iniciative in tekoče projekte s področja socialnega dela – v projektu *ProNetz* je bilo vključenih 58 iniciativ in tekočih projektov – in predstaviti digitalno verzijo projekta, je v brošuri tudi CD s povezavami in bazami podatkov, ki so v knjižici omenjeni, povzeti ali le delno natisnjeni, na CD-ju pa je tudi PowerPoint predstavitev tega projekta. Eno poglavje v knjižici je namenjeno opisu kriterijev vključevanja iniciativ in projektov v ta zbirni projekt upravljanja oz. uresničevanja oskrbe (po angleško: *care management*).

Sčasoma naj bi se izoblikovala tudi tehnična baza *ProNetz* projekta, projekt pa naj bi postal neke vrste trajna ustanova, ki bi zbirala in povezovala posamezne projekte, prečiščevala različne mehanizme vodenja in omogočala vse večjo decentralizacijo na tem področju. Nemčija ima med evropskimi državami največ prebivalcev. Zato so integracija, dejanske in obljubljene usluge ter priprava tako poklicnih kakor tudi nepoklicnih delavcev že same po sebi zahtevne.

V teku projekta se je pokazala potreba po novi opredelitvi integriranega svetovanja, ki bi bolj temeljilo na upravljanju oskrbe kot upravljanju struktur. Izkušnje so bile zanimive in so pokazale pot v nov raziskovalni cikel, ki pa se, žal, ni ponovil oz. podaljšal.

Ne glede na to je osnovni namen brošure – učiti se na novo učiti in posredovati spoznanja – dosežen. V *ProNetz* projektu so bile vključene metodologije medsebojnega sodelovanja, ki so še v teku in ki napovedujejo nek prihodnji rezime spoznanj. Takrat bo najbrž podatkov več, kot jih je v tej brošuri. Seveda pa je osnovni namen izboljšati koncepte dobre prakse in čim bolj odkritega komuniciranja na vseh ravneh. Model raziskovanja na nacionalnem nivoju kar kliče po tem, da bi se ta način dela razširil drugam, predvsem na mednarodno področje, in da bi se z večjo vnemo posvetili prispevku tistih, za katere se včasih zdi, da se morajo samo učiti in nimajo priložnosti povedati svoje izkušnje. V teku raziskave se je pokazalo, da se nekatere stvari jemljejo prelahko in da se ni upoštevalo dovolj 'manj pomembnih' vidikov. Na eni strani so Nemci s tem projektom naredili dober vtis na podobne pobude v drugih državah oziroma na drugih področjih, po drugi strani pa tudi pokazali, da sodelovanje večjih razsežnosti zahteva več kot le medsebojno izmenjavo znanj in da sodelovanje še daleč ni samoumevno.

Anton Mlinar